

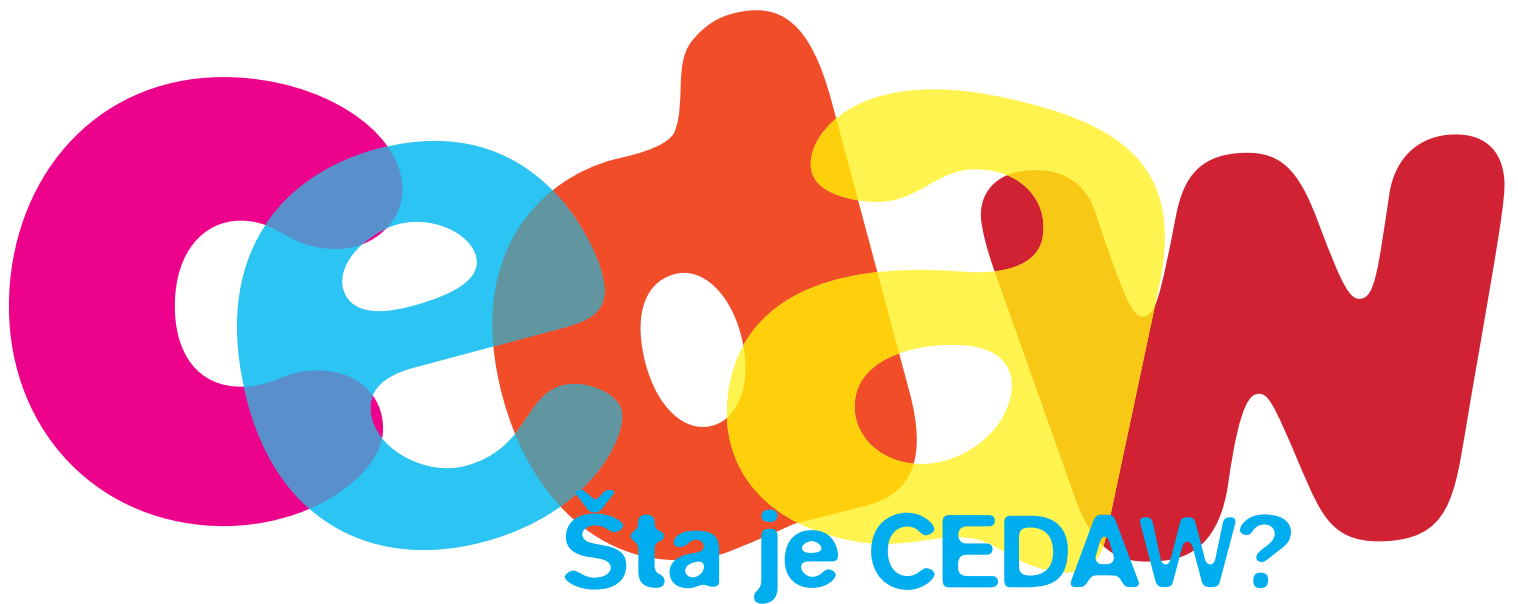

Šta je CEDAW?

Konvencija o eliminisanju
svih oblika diskriminacije žena

Šta su ženska ljudska
prava i njihovo značenje?

Šta je CEDAW?

Konvencija o eliminisanju
svih oblika diskriminacije žena
Šta su ženska ljudska
prava i njihovo značenje?

Impresium

Vlasnik, izdavač i autor
Savezno ministarstvo – Savezna ministrica za žene,
medije i javne službe

Redakcija, odgovorna za sadržinu
Sylvia Kölbl

Grafička oprema
neuwirth+steinborn, www.nest.at

Štampa
Druckerei Friedrich VDV

Beč, 2007

Impressum

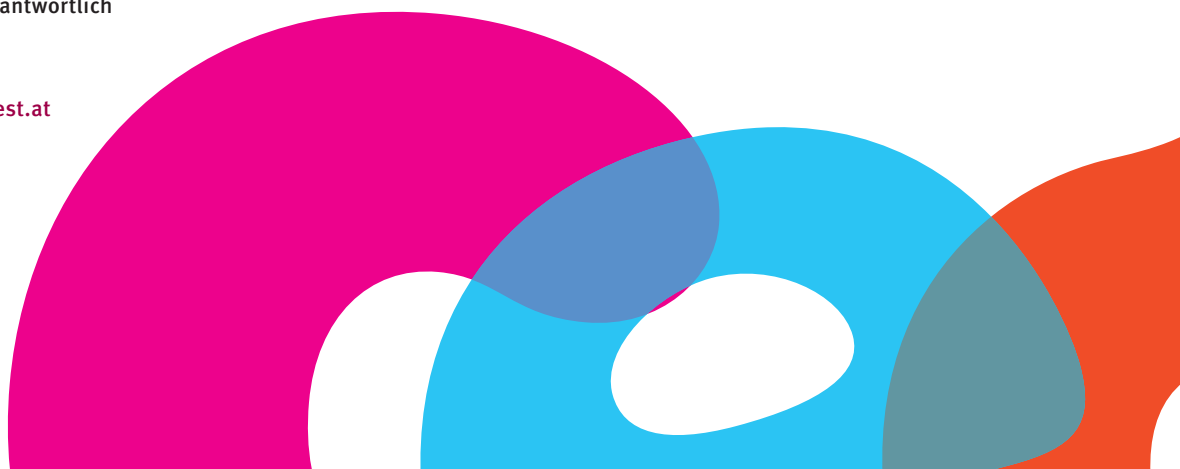
Eigentümerin, Verlegerin, Herausgeberin
Bundeskanzleramt – Bundesministerin für Frauen,
Medien und öffentlichen Dienst

Redaktion, für den Inhalt verantwortlich
Sylvia Kölbl

Grafische Gestaltung
neuwirth+steinborn, www.nest.at

Druck
Druckerei Friedrich VDV

Wien 2007

Sadržaj

Uvod	5
Šta je CEDAW?	7
Kako je nastala CEDAW?	13
Kakav je značaj CEDAW-a?	18
Kako žene mogu koristiti CEDAW?	24
Web-stranice i literature	29
Skraćenice i tumačenja	30
Autorke	31

Drage čitateljke i čitaoci!

Austrija je prije 25 godina, među prvim zemljama u svijetu, ratifikovala UN-Konvenciju za eliminisanje svih oblika diskriminacije nad ženama (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, CEDAW). Ova konvencija predstavlja i danas najvažniji pravni osnov za ostvarivanje ženskih prava i ona obavezuje države potpisnice da ih sprovede. Da bi ispunila svoju obavezu, Austrija je, od ratifikovanja Konvencije 1982. donijela niz novih zakona i mjera, sa ciljem ostvarivanja principa jednakosti i odstranjenja povrjeđivanja žena.

Za mene, ministricu za žene, Konvencija predstavlja snažan podsticaj, da se ukaže na oblasti u kojima već od ranije postoje, ili su nastali novi problemi vezani za neravnopravnost između žena i

muškaraca i da, zajedno sa odgovornima u vladi, radim na poboljšanju i iznalaženju rješenja.

Željela bih da povodom jubileja, 25. godina od ratifikacije Konvencije, Austrijankama i Austrijancima ponovo prezentujem ovaj važan pravni instrument: istorijsku pozadinu, ciljeve Konvencije i njen značaj za svaku ženu ponaosob u Austriji. Na taj bi se način trebala ne samo ojačati ženska prava, nego i postići više razumijevanja za političke mjere kojima se ova sprovede u djelo.

Demokratija znači ostvarivanje jednakih prava i jednakih šansi za sve. Sprovedenjem u djelo Konvencije za eliminisanje svih oblika diskriminacije nad ženama značajno se doprinosi da se de jure i de facto obezbijedi jednakost.

Doris Bures

Savezna ministrica za žene, medije i javne službe

U povodu jubileja, 25. godina ratifikacije UN-Konvencije za eliminisanje svih oblika diskriminacije nad ženama (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women – CEDAW) od strane Austrije. Cilj brošure je upoznavanje široke javnosti sa CEDAW-om. Brošura se sastoji od četiri dijela, a sačinile su je austrijske i međunarodne ekspertice.

U dijelu “Šta je CEDAW?” Hanna Beate Schöpp-Schilling prezentira šta je CEDAW i način rada CEDAW-Komiteta. U dijelu “Kako je nastala Konvencija?” Dorothea Gaudart objašnjava proces nastanka CEDAW-a, svrstavajući ovu Konvenciju u dalji razvoj ljudskih prava u okviru Ujedinjenih nacija. U dijelu “Kakav je značaj CEDAW-a?” Karin Tertinegg pobliže pojašnjava konkretna prava žena sadržana u CEDAW, ukazujući na to koje obaveze proizilaze iz Konvencije za Austriju, kao i njen značaj za žene i nevladine organizacije (NVO) u Austriji. U dijelu “Kako žene mogu koristiti CEDAW?” objašnjava Karin Tertinegg šta je Fakultativni protokol, te na koji način žene mogu realizovati pojedinačno pravo na žalbu, kako bi ostvarile svoja prava zagantovana u CEDAW. “Web-stranice i literatura” omogućavaju pristup širim informacijama. Brošura se završava sa “Skraćenice i pojašnjenja” i predstavljanjem autorki.

Šta je CEDAW?

Uvod u Konvenciju za eliminisanje svih oblika diskriminacije žene

**Hanna Beate
Schöpp-Schilling**

Ljudska prava su neotuđiva. Proizilaze iz dostojanstva svakog čovjeka. Zaštita ljudskih prava, zajedno sa održavanjem međunarodne sigurnosti i mira, i zahtjevom za ekonomski i socijalni razvoj država članica, predstavlja jedan od tri osnovna zadatka Ujedinjenih nacija. Već u Povelji Ujedinjenih nacija (1945. godine) ističu se “dostojanstvo i vrijednost ljudske ličnosti” i “ravnopravnost muškarca i žene” (preambula) i zabranjuje diskriminacija po osnovu pola (član 1. stav 3). Ovi principi se ponovo ističu u Opštoj deklaraciji o ljudskim pravima (1948. godina) i UN-paktovima (1966) o građanskim, političkim, kao i privrednim, socijalnim i kulturnološkim pravima, iz kojih proizilazi da žene i muškarci moraju ostvarivati jednaka prava i bez ikakve diskriminacije koristiti sva prava navedena u paktovima.

Država, koja je zainteresovana za primjenu određenog međunarodnog ugovora, tj. koja ga potpiše, a potom ratifikuje, ili mu pristupi, postaje potpisnica ugovora i kao takva ima obavezu u odnosu na ostale države potpisnice, kao i prema vlastitim građanima i građankama, da poštuje ljudska prava naznačena u predmetnom ugovoru, da ih štiti i ispunjava. U okviru UN-a, vezano za paktove kojima se regulišu ljudska prava, imenovan je odbor, koji se naziva Komitet, u kojem neovisni eksperti u različitim postupcima preispituju, da li određena država, potpisnica ugovora, ispunjava ugovorne obaveze.

Zašto ugovor koji se bavi samo pitanjima žena? Odgovor nalazimo u

činjenici, da do kraja 60-tih godina prošloga stoljeća, sve dotadašnje aktivnosti Ujedinjenih nacija, posebno u domenu Komisije za pitanja pravnog položaja žena, kao i rezultati ispitivanja, koja su do tog perioda obavljena od strane ekspertnog komiteta, nisu bili dovoljni da spriječe, ili smanje u svjetskim razmjerima rasprostranjenu diskriminaciju žena po osnovu pola i porodičnog stanja.

Ova vrsta povreda ljudskih prava, čak i u poređenju sa rasnom diskriminacijom, u praksi se nedovoljno uočavala i protiv nje se nedovoljno poduzimalo. Ova pojava je, na žalost, i danas prisutna, neovisno o postojećim pravnim instrumentima. Diskriminaciju nad ženama treba tretirati na isti način kao i svaku drugu vrstu diskriminacije čovjeka, tj. kao diskriminaciju uopšte. Ni u jednom drugom diskriminatorskom odnosu ne sreću se nasilnik i žrtva u intimnom porodičnom okruženju. Nadalje, žene se ne bi trebale pojednostavljeno označavati kao posebno ugrožena grupa i svrstavati ih u isti rang sa ostalim oblicima diskriminacije (djeca, starci, određene etničke ili rasne grupacije, osobe sa oštećenjima). Žene predstavljaju polovinu svjetskog stanovništva, te se već s obzirom na njihov broj ne bi mogle porediti sa drugim grupama. Pored toga, one su zastupljene i u tim grupama, tako da su pripadnici određenih grupa.

Kamen temeljac za dalji razvoj postavljen je u deklaraciji Ujedinjenih nacija (1967), koja, doduše, nije imala pravno obavezujući karakter.¹ Ova deklaracija zamijenjena je 18. decembra

1 Declaration on the Elimination of Discrimination against Women (Deklaracija o eliminisanju svih oblika diskriminacije žene).

1979. pravno obvezujućom Konvencijom za eliminisanje svih oblika diskriminacije žene, koja je stupila na snagu 3. septembra 1981. U oktobru 1982. u Beču je održan prvi sastanak Komiteta za eliminisanje diskriminacije žene (u daljem tekstu Komitet). Generalna skupština Ujedinjenih nacija na svojoj sjednici održanoj 6. oktobra 1999. godine, izvršila je djelimičnu dopunu Konvencije usvajanjem takozvanog Fakultativnog protokola, koji je stupio na snagu 22. decembra 2000. Detaljnije objašnjenje postupka preispitivanja povrede ženskih ljudskih prava, u skladu sa Fakultativnim protokolom, nalazi se u četvrtom odjeljku brošure.

Do jeseni 2007. godine, Konvenciju je ratifikovalo, ili joj pristupilo, 185 država članica Ujedinjenih nacija. Nedostaje mali broj država. Govoreći u svjetskim razmjerima, nije se mnogo postiglo na primjeni principa zabrane diskriminacije žena po osnovu pola i u porodici, kao i principa ravnopravnosti, jednakog tretmana i jednakosti žena u odnosu na muškarce, jer čak ni države potpisnice nisu ispoštovale sve odredbe Konvencije. Veći dio njih iz političkih, pravnih, ili religioznih razloga, tretiraju određene odredbe Konvencije sa tzv. "zadržkom". Doduše, u Konvenciji je dozvoljeno "pravo zadržke" (član 28. stav 1), s tim što ovo pravo ne bi trebalo da ugrozi "cilj i svrhu" (član 28. stav 2). Po mišljenju Komiteta i jednog broja država potpisnica, u koje ulazi i Austrija, u praksi se upravo to događa. Od 185 država potpisnica, Fakultativni protokol, koji ne predviđa "pravo zadržke", priznalo je 88 država, premda potpisnice zadržavaju i nadalje pravo da odbiju da se uključe u istražni postupak.

Austrija je potpisala Konvenciju 17. jula 1980. u okviru Svjetske konferencije žena u Kopenhagenu, a 31. marta 1982. ratifikovala, s tim što je, s obzirom na tadašnju zakonsku regulativu, iskoristila "pravo zadržke"

vezano za član 7. stav b. (obavljanje službe sa oružjem od strane žena) i član 11. (mjere zaštite vezane za noćni rad žena, kao i druge mjere zaštite zaposlenih žena). Fakultativni protokol je Austrija potpisala 10.12.1999, a ratifikovan je 6.9.2000. godine. Na osnovu izmjene određenih saveznih zakona u 2000. i 2002. godini, povučeno je "pravo zadržke" vezano za član 7. stav b. Konvencije i za noćni rad žena, s tim što je i nadalje ostalo na snazi vezano za mjere zaštite zaposlenih žena.

Neosporno je, da je CEDAW najvažniji međunarodni instrument za zaštitu ženskih ljudskih prava. Dva međunarodna pakta, kojima se regulišu građanska, politička, privredna, socijalna i kulturološka prava žena, predstavljaju detaljniju razradu dva principa i to: zabranu diskriminacije žena po osnovu pola i u porodici, kao i principa ravnopravnosti, jednakog tretmana i jednakosti žena u odnosu na muškarce. Konvencija se sastoji od preambule i ukupno 30 članova. U preambuli se konstatuje da svaki oblik diskriminacije i nerespektovanja predstavlja povredu ljudskog dostojanstva. Članovi Konvencije sadrže opredjeljenja, koja su se u pravnim i programskim instrumentima Ujedinjenih nacija razvijala od 1979. godine, kao što je, primjera radi, stav "da je što je moguće veće i ravnopravnije uključivanje žena u svim oblastima pretpostavka za cjeloviti razvoj jedne države, za dobrobit cijeloga svijeta, kao i za mir u svijetu".² Jedno od baznih prava je i priznavanje, da se potpuna jednakost žena sa muškarcima može ostvariti samo u slučaju, ukoliko "se u društvu i u porodici promijeni tradicionalna uloga muškarca i žene". To znači da sposobnost žene da rađa djecu ne bi smjela da bude osnov za njenu diskriminaciju i "da je odgoj djece zadaća, koju treba da dijele žena i

² Primjera radi, Rezolucija UN-Savjeta sigurnosti: "Žene, mir i sigurnost" (2000).

muškarac, kao i društvo u cjelini.” Članovi Konvencije dijele se na suštinske i procesno orijentisane (detaljnija obrazloženja pojedinačnih, suštinski orijentisanih članova nalazi se u prilogu brošure Karin Tertinegg). U prvoj kategoriji (članovi od 1.-16. i član 24) navedene su obaveze država vezane za sprovođenje u djelo principa zabrane diskriminacije i jednakosti, kako uopšte (tzv. okvirni članovi od 1.-5. i 24) tako i u pojedinačnim oblastima života žena (specifični suštinski članovi od 6.-16.). U procesno orijentisanim članovima regulisana je struktura i rad Komiteta, obaveza država da daju informacije, postupak vezan za prihvatanje i izmjenu ugovora, korištenje “prava zadržke”, kao i mehanizmi za iznalaženja rješenja u slučaju sporova između pojedinih država, vezanih za Konvenciju.

Izdvajamo najbitnije elemente iz okvirnih članova Konvencije:

- **Definicija diskriminacije:** Konvencija definiše i zabranjuje kako direktnu, tako i indirektnu diskriminaciju žena po osnovu njihovog biološkog pola (sex) i namijenjene joj uloge, uključujući i položaj u porodici (član 1). S tim u vezi je bitno istaći, da Konvencija indirektno upućuje i na činjenicu višestrukosti diskriminacije, kojom mogu biti pogođene žene.³
- **Definicija pojma jednakosti:** Konvencijom se definišu ravnopravnost, jednak tretman i izjednačavanje žena sa muškarcima ne samo u formalnom smislu, primjera radi u zakonu, nego i u materijalnom smislu riječi, što znači da žene, da bi ostvarile iste rezultate, moraju u sprovođenju i uživanju njihovih ljudskih prava stvarno biti ravnopravne sa muškarcima, imati isti tretman i jednake šanse (članovi 2, 44. stav 1. i 24).
- **Zagovaranje specijalnih mjera:** Konvencija uočava kako biološke, tako i društveno konstruisane razlike

između muškaraca i žena i s tim u vezi dozvoljava da države potpisnice, njihovi organi vlasti i ostale akteri, drugačije tretiraju žene od muškaraca, kako bi žene u materijalnom smislu riječi bile ravnopravne, imale isti tretman i bile izjednačene sa muškarcima. Specijalne mjere zaštite žena se preporučuju, primjera radi, za zaštitu porodilja, koje su nužne prilikom poroda i u postporodajnoj fazi, s tim što se s vremena na vrijeme treba preispitivati neophodnost ovih mjera i način na koji se one sprovode. Dozvoljene su i vremenski ograničene specijalne mjere, na kojima insistiraju žene, koje podržavaju čak i muškarci, a koje su po mišljenju Komiteta nužne, koje imaju za cilj pospješivanje uspostavljanja materijalne jednakosti između muškaraca i žena (Član 4).⁴

- **Osvrt na sve vrste diskriminacije u svim oblastima života:** Konvencijom su obuhvaćene sve vrste diskriminacija u svim oblastima života, te između ostalih i u porodici. Ovo je posebno važno, jer se, radi patrijarhalnih predodžbi o porodici, u bračnim odnosima dugo vremena nisu primijenjivali principi ravnopravnosti, istog tretmana i izjednačavanja, što se ni danas, u nizu zemalja, ne čini. Upravo diskriminacija u porodici predstavlja podlogu za različite oblike diskriminacije van porodice (član 1).
- **Značaj kulture:** Konvencija insistira na izmjeni, odnosno ukidanju prakse, običaja i ustaljenog načina ponašanja koji, nalazeći ispriku u religiji ili kulturi, stvaraju diskriminatorne predrasude o podređenosti žena u poređenju sa muškarcima i stereotipnoj ulozi žene (član 2. stav f. i član 5. stav a).
- **Obaveze država:** Konvencija pojašnjava obaveze koje moraju da ispune države potpisnice. To znači, između ostalog, neodložno postupanje, kako

3 Grupe žena su višestruko diskriminisane i to ne samo zbog toga što su žene po osnovu pola i porodičnog stanja, nego i uslijed drugih životnih okolnosti i faktora. Kako veći dio žena u svijetu živi u provinciji i za ovu grupu žena je donesen poseban član (14), to se pojavilo razumijevanje i za višestruku diskriminaciju ostalih grupa žena, kao što su, primjera radi, pripadnost određenoj rasi ili etničkoj grupi, po osnovu starosti, ili zdravstvenog stanja.

4 Pogledaj Opštu preporuku br. 25.

bi se putem zakona, ili drugih mjera, ženama obezbijedio puni “razvoj i zahtijeva se” potpuno ostvarivanje njihovih prava u svim oblastima, bez diskriminacije po osnovu pola, ili po pitanju statusa u porodici; odgovornost za sprovođenje Konvencije od strane državnih službenika, kao i od strane privatnih lica, poduzetnika i organizacija. Države, doduše, same biraju način sprovođenja Konvencije u djelo, ali pri tom moraju ostvariti cilj, sprovođenje u djelo prava i obaveza koje proizilaze iz Konvencije.⁵

Države potpisnice moraju uvijek, prilikom sprovođenja mjera određenih u materijalno orijentisanim članovima Konvencije (6.-16.), imati u vidu elemente navedene u okvirnim članovima. U ovim članovima je regulisana zabrana trgovine ženama, iskorištavanje žena u svrhu prostitucije, kao i zabrana diskriminacije žena u javnom i političkom životu i u međunarodnom zastupanju zemlje, u pravu na državljanstvo, u obrazovanju, školovanju i na radu, u oblasti zdravstvene zaštite, u svim oblastima privrednog i socijalnog života, u pravnom statusu i pravnoj sposobnosti žene, kao i u braku i porodici. Države potpisnice moraju se konstantno preispitivati da li je, u skladu sa okvirnim članovima Konvencije, prisutan jedan od oblika direktne ili indirektno diskriminacije. Nadalje trebaju procijenjivati, u kojoj mjeri diskriminacija nalazi svoje uporište u kulturološki uslovljenim poimanjima, te moraju raditi na prevazilaženju istih putem zakona, objašnjavanjem i obrazovanjem, i da li je nužna primjena specijalnih, vremenski ograničenih mjera zaštite, kao i da li mjere, koje je odabrala ta država, stvarno imaju za posljedicu odgovarajuće izjednačavanje muškaraca i žena, koje se praktički reflektuje na život žena.

Komiteta je do sada izdao 25 opštih preporuka, u kojima je detaljno objašnjen značaj pojedinih članova Konvencije i obaveze država potpisnica koje iz njih proizilaze, ali je ukazao i na postojanje određenih oblika diskriminacije, koji nisu izričito pomenuti u tekstu. Tako opštım preporukama Komiteta br. 12 (1989), br. 14 (1990), a prije svega u preporuci br. 19 (1992), prvi puta se u okviru Ujedinjenih nacija digao glas protiv posebne vrste nasilja prema ženama – obrezivanja genitalija, koje je interpretirano i jasno određeno kao oblik diskriminacije nad ženama, te utvrđena obaveza država potpisnica da putem zakona i odgovarajućih mjera moraju spriječavati ovu vrste povrede ljudskih prava, da počinioci moraju biti kažnjeni, žrtve rehabilitovane i obeštećene, a počinioci resocijalizovani.⁶ Pravno neobavezujući zaključci različitih svjetskih konferencija Ujedinjenih nacija iz devedesetih godina, posebno “Akciona platforma” 4. svjetske konferencije žena u Pekingu (1995) i njihove iscrpne analize problema, kao i detaljne preporuke šta bi trebalo da se učini, morale bi da nađu na duboko razumijevanje i nađu svoje mjesto u obavezanim, substativnim članovima CEDAW.

CEDAW-Komiteta, koji je zadužen da preispituje sprovođenje CEDAW, bira se na period od četiri godine, sastoji se od 23 člana, koji potiču sa svih kontinenata i koji su nominovani od strane država potpisnica. Postoji mogućnost ponovnog izbora. Rad u Komitetu je počasnog karaktera, a članovi su neovisni, te nisu obavezni da postupaju po eventualnim uputama zemlje, koja ih je nominirala. Poznavaoци su različitih pravnih sistema i kultura, koji bi morali biti dovedeni u sklad sa pravima, sadržanim u Konvenciji i obavezama država koje proizilaze iz nje. Pripadnici su najrazličitijih profesija, što im omogućava da proniknu u široki spektar raznovrsnih oblika diskriminacije u različitim oblastima života

5 U članovima 9. i 15. zahtijeva se pod hitno unošenje ravnopravnosti žene sa muškarcem kao i kod “sticanja, promjene ili zadržavanja prava državljanstva”.

6 Na osnovu člana 21. stav 1. Komitet može da da ovakvu preporuku. Ovo možeš naći na UN-jezicima na internet-stranici Komiteta (pogledaj na internetu web-stranicu i u literaturi).

žena. Od 1982. u radu Komiteta su učestvovala samo tri eksperta muškog pola. Niti jedan ekspert iz Austrije nije do sada učestvovao u radu Komiteta. Komitet se sastaje više puta godišnje i sjednice traju nekoliko sedmica. Podršku u radu Komiteta pružaju stručne službe Ujedinjenih nacija. Podršku je između 1982.–2007. pružao UN-odjel iz Beča, a potom iz New Yorka. Od 2008. godine Komitet će biti opsluživan od strane Visoke komesarke za ljudska prava u Ženevi.

Glavne obaveze Komiteta proizilaze iz Konvencije i Fakultativnog protokola, a sastoje se u tome, da se putem tri različita postupka preispituje, da li se država potpisnica pridržava Konvencije i da li je sprovodi. Prvi postupak, koji se primjenjuje u praksi od 1983. godine, je postupak po osnovu izvještaja. Shodno Konvenciji države potpisnice moraju u redovnim razmacima i to godinu dana po stupanju na snagu Konvencije u datoj državi, docnije svaku četvrtu godinu, odnosno onoliko često, koliko to zahtijeva Komitet, poslati pismeni izvještaj (član 18). Komitet procjenjuje izvještaj i upućuje vladi pismeno formulisana pitanja. Izvještaj, kao i odgovori na postavljena pitanja, diskutuju se na petočasovnom zasijedanju sa delegacijom vlade zemlje, o kojoj je riječ. Redovna je praksa da Komitet po okončanoj diskusiji rezultat preispitivanja objedinjava u “Zaključnom komentaru”, koji ukazuje na pozitivne i negativne aspekte u provođenju Konvencije od strane države potpisnice, kao i preporuke koje bi korake trebala da poduzme država putem zakona ili drugih mjera i u programima. Ukoliko država ne sprovede to što joj je preporučeno, Komitet može samo izreći opomenu u diskusiji vezanoj za naredni izvještaj, jer nema mogućnosti da sankcioniše dotičnu državu. Doduše, kako su izvještaji i “Zaključni komentar” otvorenog karaktera i kao takvi dostupni putem inter-

neta, to se ova akta mogu koristiti da se postidi dotična država. Austrija je do sada sačinila šest izvještaja, o kojima se sa Komitetom diskutovao na ukupno četiri zasjedanja.

Fakultativni protokol pruža mogućnost žalbe i istražnog postupka. U prvom slučaju može se žena, ili grupa žena, obratiti Komitetu, ako je ubijedena, da su njena prava iz Konvencije, u okviru zakonom nominiranog pravnog puta, povrijeđena (ili su nedovoljno ispoštovana) od strane države, privatnog lica, organizacije ili nekog poduzetnika. U okviru trećeg postupka Komitet ima mogućnost da sprovede istražni postupak na osnovu provjerene informacije o teškim i sistematskim povredama ljudskih prava u jednoj zemlji.⁷ U oba ova postupka Komitet ne postupa kao sud, nego samo daje preporuke.

Sva tri postupka trebala bi da utiču na poboljšanje situacije žena u smislu ostvarivanja ravnopravnosti, jednakog tretmana i izjednačenosti žene, u odnosu na muškarca u provođenju i korištenju njenih ljudskih prava u određenoj državi. Treba naglasiti da je Komitet u svom dvadesetpetogodišnjem radu nesumnjivo ostvario određene rezultate.⁸ Pri tome Komitet u izvještajnom postupku zauzima, u skladu sa odredbama Konvencije, opsežne stavove po pitanjima iz svih oblasti života žena. U žalbenom postupku razmatra se moguća povreda jednog, ili grupe prava, jedne, ili grupe žena. U istražnom postupku mogu biti tematizirane sistematske i strukturalne povrede ženskih ljudskih prava u određenim oblastima. U sva tri postupka Komitet ima podršku od strane specijalnih organizacija Ujedinjenih nacija, a prije svega od nacionalnih i inernacionalnih udruženja za zaštitu ljudskih prava i udruženja žena, koje mu dostavljaju mnogobrojne dodatne informacije u takozvanim “izvještajima u sjenci”.

⁷ Iz Austrije su do sada izjavljene dvije žalbe za dvije žene, koje je Komitet u augustu 2007. pozitivno riješio.
⁸ Pogledaj k tome Schöpp-Schilling/Flinterman 2007.

Organizacije za žene i organizacije za zaštitu ljudskih prava rade na svakodnevnom upoznavanju žena sa vrijednostima Konvencije. To čine lobiranjem protiv vlade unutar države potpisnice, kao i pružanjem podrške ženama, podnosiocima žalbi, kao što je ukazivanje Komitetu na gravirajuće i sistematsko povrjeđivanje ženskih ljudskih prava u zemlji.

Kako je nastala CEDAW?

Povijest nastanka UN-Konvencije sa eliminisanje svih oblika diskriminacije žene

Dorothea Gaudart **Istorijski razvoj u okviru Ujedinjenih Nacija**

Po okončanju Drugog svjetskog rata, sile pobjedničke alijanse, počele su poduzimati prve korake u cilju stvaranja svjetske organizacije za međunarodnu suradnju i održavanje mira i sigurnosti. Na osnivačkoj konferenciji Ujedinjenih nacija angažovalo se nekoliko žena, učesnica, da u Povelju Ujedinjenih nacija uđe princip “Jednakopravnosti muškarca i žene” (equal rights of men and women). Od tada se žene cijelog svijeta pozivaju na to, da su već u preambuli Povelje Ujedinjenih nacija, uz osnovna ljudska prava, pravo poštovanja dostojanstva čovjeka i ljudske ličnosti, utvrđena i **jednaka prava muškarca i žene**, kao i malih i velikih naroda.

Na osnovu zahtjeva delegatice Brazila, Berthe Lutz, osnovana je od strane Savjeta Ujedinjenih nacija za privredu i socijalna pitanja (Economic and Social Council; ECOSOC) komisija za preispitivanje socijalnog statusa žena. Komisija je prvobitno organizovana u okviru Komisije za ljudska prava.

Delegatica USA, Eleanor Roosevelt, pripremila je pismo upućeno ženama svijeta, zajedno sa 16 delegatica i savjetnica iz jedanaest država, koje je u njihovo ime pročitala na prvom generalnom zasjedanju Ujedinjenih nacija u februaru 1946. godine: “Poznato nam je, da žene u različitim dijelovima svijeta imaju različite mogućnosti učešća u životu društvene zajednice, da su neke zakonskim propisima spriječene u potpunom ostvarivanju svojih građanskih

prava, te upravo stoga njihove neposredne probleme različito posmatraju. Kako smo mi, kao grupa saglasne u ovoj tački, željele bismo da u svim našim zemljama približimo ženama naše čvrsto uvjerenje, da su žene Ujedinjenih nacija suočene sa važnom stvari i odgovornošću: prvo, treba da se oda opšte priznanje ženama za korake koje su poduzele u toku rata svojim aktivnim učešćem u nastojanjima za podizanjem životnog standarda i neodložnoj ponovnoj izgradnji njihovih zemalja, što znači da su kvalifikovane žene spremne da preuzmu odgovornost, ukoliko im se za to pruži prilika; drugo, da svoju djecu, dječake i djevojčice treba da na isti način upućuju u svjetske probleme i nužnost međunarodne saradnje, kao i da shvataju probleme u vlastitoj državi; treće, da ne dozvole da budu dovedene u zabludu od strane antidemokratskih pokreta; četvrto, da sebi postave kao zajednički cilj puno učešće u životu i odgovornosti vlastite države i svjetske zajednice uopšte, u čijem ostvarivanju se žene svijeta trebaju uzajamno potpomagati”.

Sedam članica “Subkomisije” (iz Danske, Dominikanske Republike Libana, Poljske, Francuske, Indije i Kine) sastale su se u maju 1946, te protestujući protiv podređenosti Komisiji za ljudska prava započele sa pripremom svojih zadataka, s namjerom da nastave sa radom“ onoliko dugo, dok žene ne budu stajale u istoj ravni sa muškarcima. Prioriteteno se u praksi treba posvetiti političkim pravima, jer bez njih teško da se može ostvariti neki napredak.” U to vrijeme, naime, pravo glasa žene još

nisu imale u 30 od 51 države (u Austriji opšte izborno pravo uvedeno je 1918. godine za žene).

Žene su 29. marta 1947. postigle, da se u sistemu Ujedinjenih nacija u isti rang sa Komisijom za ljudska prava svrsta i Komisija za pravni položaj žene (Commission on the Status of Women, CSW, Komisija o statusu žena). Zadatak ove komisije glasio je: “Priprema preporuka i izvještaja za savjete za privredu i za socijalna pitanja, u cilju ostvarenja ženskih prava u oblasti politike, privrede, socijalnoj oblasti i obrazovanja” i “hitno razmatranje problema, kako bi se neodložno skrenula pažnja na oblast ženskih prava, s namjerom da se sprovede u djelo princip jednakih prava muškaraca i žena, kao i priprema prijedloga kako da se odgovarajuće preporuke sprovedu u djelo” (ECOSOC Resolution 48 (IV) od 29. marta 1947).

Po pitanju daljeg razvoja izložićemo prvo određene brojčane pokazatelje: Od osnivačke skupštine 1945. porastao je broj država od početnih 51 na 192 države članice. U početku je u Komisiji o statusu žena bilo zastupljeno 15 država članica, izabranih od strane Savjeta za privredu i Savjeta za socijalna pitanja. Od 1990. godine ova komisija sastavljena je od 45 članova. Ustrojena je od predstavnica afričkih (13), azijskih (11), istočnoevropskih (4), latinoameričkih i karibskih država (9), kao i zapadnoevropskih i ostalih država (8). Članovi ove komisije, imaju mandat od četiri godina i izabrani su od strane zastupnica svojih vlada, s tim što je dozvoljeno i učešće država posmatrača. Austrija je pristupila Ujedinjenim nacijama po povlačenju Alijanse iz Austrije i zaključenju Državnog ugovora 1955. godine. Austrija je bila član Komisije za status žena od 1965.–67, od 1970.–72. i od 1989.–1996. godine.

Međunarodna saradnja

Komisija za status žena prikuplja i procjenjuje informacije o razlikama između pravne i činjenične situacije, kao i o uslovima života žena u državama članicama. Informacije se skupljaju putem sveobuhvatnog anketiranja država članica, kao i nevladinih organizacija (Non Governmental Organisations, NVO). U potpunjavaju se intervjuima sa eksperticama, statističkim analizama i ekspertizama. Godinu-dvije po otpočinjanju rada, rezultati procjene podnose se Komisiji za status žena u formi usporredbe unutar zemlje. Predstavnice vlada trebaju da iz ovoga izvuku određene zaključke i da obave savjetovanja, kako bi zajedno sačinile tekst preporuka, objava, objašnjenja i dogovora. Komisija za status žena dostavlja tekst putem Odbora za privredu i za socijalna pitanja, radi zauzumanja konačnog stava, najvišem gremiumu Ujedinjenih nacija – Generalnoj skupštini, koja započinje sa radom u septembru svake godine.

U završnu debatu o određenim oblastima mogu da budu uključene i specijalne organizacije Ujedinjenih nacija, kao što su, primjera radi IAO (Internaciolana organizacija rada) vezano za privredna i socijalna pitanja i UNESCO (Organizacija u sastavu Ujedinjanih nacija za obrazovanje, nauku i kulturu) u odnosu na obrazovanje žena.

Komisija za status žena od samog svog početka njeguje dobru suradnju sa međunarodnim nevladinim organizacijama, posebno sa ženskim. To znači, da su nacionalne ženske organizacije iz cijelog svijeta u okviru međunarodnih udruženja skupa djelovale i djeluju, kako bi se poboljšao status žene.

Razlozi nastanka određenih ugovora i pravnih instrumenata vezanih za žene

Pogrešno se uzima, jer je u domenu ljudskih prava u okviru principa zabrane diskriminacije, pored rase, jezika, religije, porijekla i političkog opredjeljenja, uveden i pol, da žene spadaju u kategoriju niže vrste. Ljudi nisu bespolna, apstraktna bića. Ideja o univerzalnosti ljudskih prava, kao pravo za sebe, stvarala je kroz duže vrijeme predstavu o čovjeku, kao bespolnom i apstraktnom biću. Posljedica je ovakvog shvatanja, koje je još i danas veoma rasprostranjeno, primjena muške forme u jeziku.

Opšta povelja o ljudskim pravima i međunarodni ugovori o ljudskim pravima baziraju se na osnovnim principima ravnopravnosti i nediskriminaciji. Premda je princip nediskriminacije priznat u cijelom svijetu, eliminisanje diskriminacije po osnovu pola je daleko od svog ostvarivanja u svjetskim razmjerama, čak i nakon prihvatanja ugovora o ljudskim pravima.

Iz tog razloga predložen je od strane Komisije za status žena nacrt izmjena ugovora o ljudskim pravima, kako bi se, čak i u vrijeme "hladnog rata" skrenula pažnja na nejednakost žena u odnosu na muškarce. Osnovni zadatak Komisije za status žena sastoji se u izradi univerzalnog standarda, to znači standarda koji bi mogao biti opšteprihvaćen, po pitanju izjednačavanja polova, između ostalog u političkom i javnom životu, u oblasti obrazovanja, na tržištu rada, u privrednom i socijalnom aspektu, gradu i na selu, u bračnim i porodičnim odnosima. Iscrpne informacije i procjene o pravnom statusu i stvarnoj životnoj situaciji žena širom svijeta, omogućile su Komisiji za status žena, da korak po korak obradi ženska ljudska prava i da ih ugradi u različite ugovore, ili pravne instrumente.

Zahvaljujući angažovanju članova Komisije za status žena, u međuvremenu su ženska ljudska prava postala sastavni dio velikog broja međunarodnih deklaracija i ugovora, što se vidi iz slijedećeg pregleda:

- Sporazum u političkim pravima žena, 1952.
- Sporazum o državljanstvu udatih žena, 1957.
- Sporazum i preporuka o davanju pristanka na sklapanje braka, minimalna starost za sklapanje braka i registrovanje sklopljenih brakova, 1962. i 1965.
- Deklaracija o elimisanju diskriminacije žene, 1967.
- Konvencija o eliminisanju svih oblika diskriminacije žena, 1979.
- Deklaracija o eliminisanju nasilja nad ženama, 1993.
- Fakultativni protokol uz Konvenciju o eliminisanju svakog oblika diskriminacije žene, 1999.

Želim da primijetim da međunarodne preporuke i deklaracije nisu pravno obavezujuće za države, ali ipak određuju pravac budućeg ponašanja. Međunarodni sporazumi i konvencije obavezuju samo one države koje su ih ratifikovale i to kako na primjenu osnovnih principa, tako i na provođenje prihvaćenih odredaba kroz nacionalni ustav i zakone.

UN-Konvencija za eliminisanje svih oblika diskriminacije žena

Veoma važan korak u ostvarivanju principa jednakosti muškaraca i žena u svim oblastima života, bila je, a i ostala UN-Konvencija za eliminisanje svih oblika diskriminacije žena, usvojena 18. decembra 1979. na Generalnoj skupštini Ujedinjenih nacija. Konvencija ima veliki značaj iz razloga, što se njom zabranjuje diskriminacija žena u svim oblastima i

obavezuju države da je pravno i stvarno sprovedu. U njoj se utvrđuje, da se princip jednakih prava odnosi na sve žene, neovisno o njihovom porodičnom statusu. Konvencija, ponuđena na potpisivanje 1. marta 1980, potpisana je od strane 51 države na ceremoniji otvaranja Druge svjetske konferencije žena, a stupila je na snagu u septembru 1981. Narastajuća politička spremnost država članica, da se Konvencija sprovede u svjetskim razmjerama, može se uočiti u porastu broja država koje su je ratifikovale.

Razvoj dugoročnih programa za ostvarivanje zahtjeva žena

Od 60-tih godina uočava se snažan porast broja država članica Ujedinjenih nacija. Programi, savjetodavne službe i tehnička podrška posebno se bave zahtjevima žena u zemljama u razvoju i njihovim uključivanjem u razvojne procese njihovih zemalja. Da bi se skrenula pažnja svjetske javnosti na ovaj problem, proglašena je, na prijedlog Komisije za status žena, 1975. godina "Međunarodnom godinom žena". Ciljevi postavljeni za tu godinu bili su:

- zahtjev za jednakošću muškaraca i žena,
- obezbjeđenje integrisanja žena u razvojne procese u njihovim zemljama i
- učešće žena u međunarodnoj saradnji i jačanju mira u svijetu.

Od tada su održane četiri svjetske konferencije žena u četiri svjetska regiona i to: 1975. u Meksiku, 1980. u Kopenhagenu, 1985. u Najrobiju i 1995. u Pekingu. U okviru svjetskih konferencija žena utvrđeni su programi, prethodno pripremljeni od strane Komisije za status žena. U to ulazi, primjera radi, Deklaracija i Akciona platforma Četvrte svjetske konferencije žena u Pekingu

(„Beijing Platform for Action“), kojima se razrađuje strategija za uklanjanje prepreka za žene u dvanaest kritičnih područja, u koje ulazi i oblast ljudskih prava sa aspekta CEDAW-Konferencije. U Pekingu su se predstavnice vlada obavezale da će biti sačinjeni nacionalni akcioni planovi za sprovođenje. S tim u vezi proširili su se i zadaci Komisije za status žena: Ona je od 1996. nadležna i za sprovođenje Deklaracije i Akcione platforme iz Pekinga.

U devedestim godinama postaje CEDAW-Komitet, svojim aktuelnim izjavama o stanju ženskih ljudskih prava i aktivnim zalaganjem predsjednica i pojedinih njegovih ekspertica, posebna veza između Svjetskih konferencija žena Ujedinjenih nacija i obratno, Svjetske konferencije žena su u svjetskim razmjerima ojačale status CEDAW-Komiteta, kao, primjera radi, Svjetska konferencija o ljudskim pravima održana 1993. u Beču.

U junu 1993, na Svjetskoj konferenciji, u konferencijskom objektu Bečkog internacionalnog centra, uzelo je učešće u NVO-forumu "Jednaka ljudska prava za sve" 2.100 predstavnica vlada iz 172 države i iz 1.529 organizacija. Polovina NVO-predstavnica bile su žene iz svih svjetskih regiona.

Jedan od opštih ciljeva bilo je, primjera radi, preispitivanje i utvrđivanje da li je došlo do napretka u oblasti ljudskih prava od 1948, tj. Opšte deklaracije o ljudskim pravima i evoluiranja djelotvornosti metoda i mehanizama Ujedinjenih nacija u sprovođenju standarda ljudskih prava, djelotvornosti metoda i mehanizama Ujedinjenih nacija u sprovođenju standarda ljudskih prava.

U postupku priprema Konferencije, neke od vlada nisu iskazale spremnost, da se na dnevni red, kao posebna tačka, uvrsti rasprava o povredama ženskih ljudskih prava, kako su to zahtijevali Komisija za statusna pitanja žena i CEDAW-Komitet.

Dilema se sastojala u tome, da se tradicionalne organizacije za ljudska prava nisu konfrontirale sa ženskim pravima u svjetlu međunarodnih pravnih instrumenata, a tradicionalne organizacije žena su se do tada premalo bavile aktivnostima Ujedinjenih nacija u oblasti ljudskih prava.

Zbog toga je u toj oblasti bila veoma značajna podrška, koju su, pred i u toku Konferencije, dale odgovarajuće nevladine organizacije svojim mnogobrojnim paralelnim aktivnostima.

Veliku pozornost skrenuo je na sebe simbolični tribunal, čiji kolegij je bio sačinjen od četiri sudinice, pred kojima je 25 pogođenih žena iz različitih zemalja i svjetskih regiona, pred 1.000 slušateljki, svjedočilo o povredama ljudskih prava koje su počinjene nad njima. Povrede ljudskih prava obuhvatale su nasilje u porodici i u oružanim sukobima, sakaćenje genitalija, političke progone i prinuđavanje na prostituciju. Ideja o davanju izjava svjedočinja, koje su skrenule na sebe medijsku pažnju, potječe od Center for Women's Global Leadership, Rutgers University iz New Yorka i International Women's Tribune Center iz New Yorka, koji su peticijom pokrenuli svjetsku kampanju, podržanu od strane preko 200 ženskih NVO.

Na Svjetskoj konferenciji za ljudska prava 1993. u Beču doneseni su Bečka deklaracija i Akcioni program. Članom 18. Deklaracije se utvrđuje: "Ljudska prava žena i djevojaka su neprenosivi, integralni i nedjeljivi dio opštih ljudskih prava. Puno i ravnopravno učešće žene u političkom, građanskom, privrednom, socijalnom i kulturnom životu, na nacionalnom, regionalnom i međunarodnom nivou i eliminisanje svih oblika diskriminacije po osnovu pola, prioritetni su ciljevi koje treba da sprovede međunarodna zajednica. Nasilje, specifično za određeni pol i sve vrste seksualnog maltretiranja i iskorištavanja,

uključujući i takva, koja prozilaze iz kulturoloških predrasuda i međunarodne trgovine ljudima, nije spojivo sa dostojanstvom i vrijednostima ljudske ličnosti i mora biti odstranjeno.

U Akcionom programu se, između ostalih, kao prioritetan zahtjev postavlja pitanje jednakog statusa i ženskih ljudskih prava. Nadalje se zahtijeva od vlada država članica da ratifikuju Konvenciju i povuku zadržke na Konvenciju. Na kraju se od zemalja potpisnica, kao i od samih Ujedinjenih nacija zahtijeva, da informišu stanovništvo o Konvenciji, da sprovedu specijalne obrazovne programe u oblasti pravosuđa, policije i zdravstva, kao i u okviru mirovnih akcija Ujedinjenih nacija.

Kakav je značaj CEDAW-a?

Ženska ljudska prava i obaveze Austrije

Karin Tertinegg

Kakve veze ima jedan međunarodni ugovor sa svakodnevnim životom žena? U kojoj mjeri on može uticati na mogućnost, da žene u Austriji svoj život organizuju na način, na koji to one same žele? UN-Konvencija za eliminisanje svih oblika diskriminacije žene (BGBl.-Službeni list 443/1982) ima zbog toga veze sa svakodnevnim životom žena u Austriji, jer daje konkretne odgovore na slijedeća pitanja: Kakav značaj imaju ljudska prava kada su u pitanju žene? Kakve veze ima diskriminacija sa nasiljem nad ženama u određenim vezama, sa pravom boravka i radnom dozvolom, sa korištenjem sigurnih metoda prekida trudnoće, sa prezimenom bračnog para? Šta mogu napraviti žene, ukoliko se ne poštuju njihova prava? Konvencijom i objašnjenjima Komiteta jasno se utvrđuje, koja prava imaju žene u svim oblastima života, u javnosti, kao i u takozvanom privatnom životu. Nadalje, CEDAW sadrži konkretna uputstva za sadašnju i buduće vlade u Austriji: Austrija se prije dvadeset i pet godina obavezala, da će poduzeti neophodne korake, kako bi žene u Austriji stvarno mogle zahtijevati i ostvariti sva svoja prava u svim oblastima života i da će biti eliminisan svaki oblik diskriminacije.

Kakav značaj imaju ljudska prava za žene u Austriji?

Kao što je u svom prilogu već navela Hanna Beate Schöpp-Schilling, ljudska prava su temeljna prava, koja pripadaju svakoj osobi po osnovu ljudskog dostojanstva. Ljudska prava su utvrđena

ustavom i međunarodnim pravom. Ona ograničavaju državnu moć i istovremeno obavezuju države na takva postupanja, koja obezbjeđuju da svi ljudi mogu uživati svoja ljudska prava. Puno poštiva-nje ljudskih prava omogućuje ljudima da sami upravljaju svojim životom i donose odluke bazirane na slobodi, jednakosti i respektovanju dostojanstva ljudske ličnosti. Vlade i ostali nosioci odgovornosti imaju obavezu da poštuju ljudska prava, da ih štite i ispunjavaju. Ljudska prava predstavljaju osnovu za podnošenje pravnih zahtjeva, kao i na izricanje sankcija, u slučaju njihovog neostvarivanja.

Na mogućnost određene osobe da koristi svoja ljudska prava i da upravlja vlastitim životom, znatan uticaj imaju različite okolnosti. Ovo se najčešće odnosi na pol, državljanstvo, finansijsku situaciju, seksualnu orijentaciju, starost, etničku ili "rasnu" pripadnost, odnosno porijeklo, religiju, onesposobljenje (misli se na psihičko, ili tjelesno – primjedba prevodioca), porodične prilike i ostalo.

Žene su u mnogo slučajeva višestruko oštećene u postavljanju zahtjeva i korištenju svojih ljudskih prava, kako po osnovu pola, tako i uslijed drugih okolnosti, primjera radi, zbog pripadnosti određenoj etničkoj manjini, po osnovu (tjelesnog ili fizičkog) onesposobljenja, siromaštva, ili državljanstva. Konvencija obavezuje države članice da se staraju o tome, da žene, kako u pravnom domenu, tako i u stvarnom životu budu ravnopravne sa muškarcima i da svaka žena može koristiti i uživati pripadajuća joj prava.

Šta je to diskriminacija žena?

Članom 1. Konvencije utvrđeno je, šta se podrazumijeva pod pojmom diskriminacije žena: **Svako razlikovanje po osnovu pola, uskraćivanje ili ograničavanje, koje ima za cilj i posljedicu, povredu ili osujećenje primjene principa ravnopravnosti muškarca i žene, priznavanja žene i njenih zahtjeva u korištenju ženskih ljudskih prava i osnovnih sloboda,** neovisno od porodičnog statusa – u oblasti politike, privrede, socijalnoj i oblasti kulture, državljanstva, kao i u ostalim područjima.

Kod polne diskriminacije žena može se govoriti kako o direktnoj, tako i o indirektnoj diskriminaciji. To znači, da s jedne strane postoje propisi, koji sadrže izraze kojima su žene oštećene (direktna diskriminacija). S druge strane postoje propisi, sačinjeni u takozvanom “spolnoneutralnom” jeziku, ali čija primjena u suštini ima za posljedicu oštećivanje žena. “Po osnovu pola” znači s jedne strane po osnovu tjelesnih obilježja, što znači održavanje obilježja tipa “ženski pol”, “djevojka” ili “žena” (englesko obilježje za to je “sex”). S druge strane, u okviru Konvencije korištenje izraza “po osnovu pola” znači društveno poimanje o tome, koja svojstva i kakvu ulogu djevojke i žene imaju ili bi trebale da zauzimaju, po osnovu tjelesnog obilježja (engleska oznaka za to je “gender”). Još i danas postoje u Austriji, kao i u svim drugim državama u svijetu – na vrlo različit način izražene – predstave u svojstvima i ulozi žena i o odnosu između polova, koje dovode do toga, da žene, u poređenju sa muškarcima, nemaju iste mogućnosti i ista prava, kako bi same odlučivale o svom životu.

Članom 2. Konvencije utvrđuje se, da države potpisnice osuđuju **svaki oblik diskriminacije žene** i da su saglasne, **da će svim sredstvima**

neodložno slijediti politiku eliminacije diskriminacije žene. S tim ciljem se obavezuju:

- da će osnovni princip **jednakosti** muškarca i žene unijeti u svoje ustave i brinuti se o njegovom **stvarnom sprovođenju**;
- zabraniti svaki oblik diskriminacije žene;
- djelotvorno **štititi** ženu od svih diskriminirajućih postupanja (putem suda i ostalih javnih ustanova);
- **prestat** sa diskriminirajućim postupcima i praksom prema ženi;
- upotrijebiti sve raspoložive mjere kako bi se eliminisala diskriminacija žene od strane svakog **lica, organizacije ili poduzetnika**;
- **pronaći odgovarajuće mjere**, kako bi se promijenili, ili ukinuli zakoni, propisi, običaji ili praksa, koji dovode do diskriminacije žene;
- **ukinuti sve krivičnopravne odredbe**, koje predstavljaju diskriminaciju žene.

Države članice moraju se pobrinuti i oko toga, da su žene u svim oblastima stvarno ravnopravne i da ih u tome niko ne može spriječiti, bilo da se radi o pojedincu, organizaciji, ili poduzetniku.

Član 3. obavezuje države članice, da obezbijede nesmetan razvoj žene i ispunjavanje njenih zahtjeva, posebno na političkom, socijalnom, privrednom i kulturnom planu.

Članom 4. se konstatuje, da se privremene specijalne mjere, koje imaju za svrhu da prospješe de facto sprovođenje ravnopravnosti muškarca i žene, ne smatraju diskriminacijom u smislu Konvencije. Pri tome se, primjera radi, misli na zakonsko regulisanje kvote, koje bi trebalo da dovede do toga, da se ženama onoliko dugo daje prednost u oblastima, u kojima su do tada bile nedovoljno zastupljene, sve dok se ne ostvari njihovo jednako učešće i jednaka zastupljenost.

Član 5. obavezuje države da poduzmu mjere, kako bi se pobijedile predrasude, tradicija, moral i običaj o uobičajenoj ulozi i stereotipu muškarca i žene. Primjera radi, trebalo bi eliminirati predodžbu, da su samo žene nadležne za obavljanje kućnih poslova, brigu o djeci i njegu članova porodice. Zadaci, vezani za domaćinstvo, djecu i porodicu, moraju u skladu sa članom 5. Konvencije biti pravično raspoređeni između muškaraca i žena.

Koje su oblasti života žena između ostalog pomenute u Konvenciji?

Za razliku od okvirnih članova, koji su sveobuhvatni, sadržinski članovi Konvencije tretiraju različite oblasti života žena.

Član 6. obavezuje države članice na suzbijanje svakog oblika trgovine ženama i iskorištavanja žena za prostituciju. S tim u vezi obavezuju se države da se staraju o tome, da žene, koje stupaju u nesigurne radne odnose (primjera radi rad u domaćinstvima, obavljanje prigodnih sezonskih poslova, ili sex-radnice), mogu faktički da ostvaruju svoja prava. Nadalje, države moraju da postave takve uslove, pod kojima se obavlja sex-posao, da sex-radnice ne budu iskorištavane i da su im obezbijedena sva prava.

Članom 7. obuhvaćena je diskriminacija žena u oblasti politike i u javnom životu. Odnosi se na aktivno i pasivno biračko pravo, sudjelovanje u politici vlade, pristup javnim službama i funkcijama, sudjelovanje u radu nevladinih organizacija.

Članom 8. obavezane su države da ženama obezbijede ravnopravno zastupanje njihovih vlada na međuna-

rodnom planu i u međunarodnim organizacijama.

Član 9. odnosi se na sticanje, promjenu ili zadržavanje državljanstva kako od strane žena, tako i u odnosu na njihovu djecu.

Članovi 10, 11. i 12. odnose se na eliminisanje diskriminacije žena u oblasti obrazovanja, na tržištu rada i u oblasti zdravstva. Ove odredbe su shveobuhvatnog karaktera i odnose se na bitne oblasti života svake žene, primjera radi na obrazovanje i izbor poziva od strane djevojaka i žena, radne uslove, pristup zdravstvenim uslugama, pri čemu se treba na prigodan način voditi računa o specifičnosti potreba žena u različitim životnim situacijama.

Član 13. bavi se nadalje diskriminacijom u privrednom, socijalnom i kulturnom životu.

Član 14. obrađuje zahtjeve žena u seoskim područjima.

Članom 15. garantuje se ženama jednaka pravna sposobnost u civilnopravnim predmetima. To znači, primjera radi, jednako postupanje u sudskom postupku.

Članom 16. obuhvaćena je jednakost žena u bračnom i porodičnom pravu. Značajno je, pri tome, jednako pravo na zaključivanje braka, na izbor bračnog partnera i na zaključivanje braka po osnovu slobodne i potpune saglasnosti, ista prava i dužnosti u toku trajanja i po prestanku braka, u odnosu na donošenje odluke o broju i razlike u godinama djece i u svim ostalim pitanjima koja se odnose na djecu. Nadalje se regulišu lična prava bračnih drugova, u šta ulazi i pravo izbora prezimena, poziva i zaposlenja.

Za temeljnu promjenu pozicije žena u društvu od posebnog su značajni članovi 2, 4, 5. i 16.

Kakve veze ima diskriminacija sa nasiljem nad ženama u vezama?

Nasilje nad ženama, u svim njegovim oblicima, predstavlja tešku povredu ljudskih prava. Kao što je Hanna Beate Schöpp-Schilling već napomenula u svom prilogu, odlučujući doprinos dao je CEDAW-Komitet u tri dosadašnje “opšte preporuke”, posebno u opštoj preporuci br. 19, kojom se insistira da na međunarodnom nivou nasilje nad ženama, počinjeno u vezama, bude u smislu Konvencije priznato kao povreda ljudskih prava i diskriminacija. Tek ovim priznanjem, otvorila se mogućnost preuzimanja odgovornosti od strane država da spriječavaju i kažnjavaju nasilničke akte, koje u “privatnoj sferi” najčešće vrše muškarci prema ženama. Države moraju, u skladu sa Konvencijom, da se postaraju oko djelotvorne zaštite žena od takvih nasilničkih postupanja, kao i da stvore uslove za to, da se žene stvarno mogu oduprijeti nasilju. U današnjem trenutku u Austriji ovo se odnosi na, prije svega, propise vezane za strance, socijalno i bračno pravo, kao i tržište rada. Jasno je, da je postojeća austrijska pravna regulativa odgovorna za to, što je mnogim ženama, koje bi to željele, veoma teško, ili čak nemoguće da izbjegnu nasilje. Osnovno ljudsko pravo svake žene i svake djevojke je da u svim vezama žive slobodno i bez ikakvog nasilja.

Šta to znači za Austriju?

Ratifikovanjem CEDAW-a prije dvadeset i pet godina Austrija se obavezala na međunarodnom planu, da će poduzimati potrebne mjere, sve dok ijedna žena bude diskriminisana po osnovu činjenice što je žena.

Mnogobrojni propisi, koji su svojim formulacijama direktno diskriminirali žene, promijenjeni su ili ukinuti u posljednjih dvadeset i pet godina. Primjer jednog ovakvog propisa, kojim se direktno diskriminiše žena, a koji je još uvijek na snazi je, da djeca automatski dobijaju očevu prezime, ukoliko se ne postigne zajednički dogovor o prezimenu. Ovo predstavlja nepoštivane obaveza iz Konvencije i mora biti ukinuto, u cilju konsekvantne primjene Konvencije. Pored ovoga još uvijek ima mnogo drugih primjera indirektno diskriminacije žena po osnovu pola i ti propisi moraju biti izmijenjeni. Pregled hitnih mjera za odstranjivanje svih oblika diskriminacije žena, koje bi trebala poduzeti Austrija po osnovu posljednje procjene o primjeni Konvencije, nalazi se u “zaključnim zapažanjima” CEDAW-Komiteta (pogledaj web-stranicu savezne ministricice za žene i literaturu).

Austrija ima obavezu da u skladu sa Konvencijom garantuje, štiti i ispunjava ljudska prava, postupajući pri tom sa “doličnom pažnjom” (due diligence). Sa “doličnom pažnjom” moraju postupati i lica, koja nastupaju u ime države. Ukoliko određeno lice, primjera radi iz organa javne uprave, sudije, javni tužioci, policajke ili policajci, donesu odluku, kojom se u praksi povrijeđuju prava žena, obaveza je Austrije, shodno Konvenciji, da poduzme sve neophodne korake, kako bi to spriječila, ili sankcionisala. Austrija je obavezna da u skladu sa Konvencijom poduzme sve neophodne mjere, kako bi se eliminisala diskriminacija od strane pojedinaca, organizacija, ili poduzetnika, postupajući pri tome sa “doličnom pažnjom”.

Kakav značaj ima sve ovo za žene, koje žive u Austriji?

Imaju li migrantice u Austriji pravo na samostalno dobijanje dozvole boravka i radne dozvole, neovisno od postojanja braka? Imaju li u Austriji azilantice i ženske izbjeglice pravo na to, da im se priznaju polno specifični načini progona? Ostvaruju li žene u Austriji pravo da stvarno, na jednak način, budu zastupljene na odlučujućim pozicijama u privredi, obrazovanju, politici? Da bez ograničenja imaju pristup sredstvima za spriječavanje trudnoće i medicinski sigurnom prekidu trudnoće? Žive li u vezama oslobođenim od nasilja? Da posao, tipičan po tome što ga obavljaju žene, bude isto nagrađen kao posao, za koji je tipično da ga obavljaju muškarci? Da, ako su besplatno obavljale kućne poslove i poslove oko brige i staranja o djeci i članovima porodice, budu na prikladan način socijalno obezbijeđene, a da ta obezbijeđenost ne proizilazi iz braka, ili vanbračne zajednice?

CEDAW znači, da svaka žena koja živi u Austriji, ima pravo na priznavanje, zahtijevanje i ostvarivanje pripadajućih joj ljudskih prava i osnovnih sloboda, bez da, po osnovu pola bude u tome spriječena ili povrijeđena, bilo od strane države, privatnih lica, organizacija, ili poduzetnika.

CEDAW znači, da se svaka žena može pozvati na svoja prava, koja joj pripadaju i obaveze, koje za Austriju, kao državu potpisnicu, proizilaze iz Konvencije. Da svaka žena, koja smatra da su povrijeđena njena prava zagaranтована Konvencijom, može podnijeti privatnu žalbu CEDAW-Komitetu, ukoliko su iscrpljena sva pravna sredstva u okviru države.

CEDAW znači, da je jasno da nasilje nad ženama, u bilo kakvoj formi, neovisno da li se događa u vezi, ili od strane službenih organa, predstavlja povredu ljudskog prava. Austrija je obavezna da

djelotvorno štiti žene od nasilja i sankcioniše nasilničke postupke.

CEDAW znači, da je jasno, da muškarci, koji vrše nasilje nad ženama, moraju za svoj postupak biti pozvani na odgovornost i da pravo žene na život i fizički i duševni intergritet, u svakom slučaju ima prevagu nad svim ostalim pravima (primjera radi, pravo nasilnika na poštivanje njegove privatne sfere).

CEDAW znači, da je jasno, da tradicionalne, stereotipne predstave uloge muškarca i žene, kao primjera radi predstava da su žene u osnovi nadležne za odgoj i njegu, a muškarci na opskrbu porodice, predstavljaju diskriminaciju u smislu Konvencije.

Kakav značaj ima za nevladine organizacije (NVO)?

Aktivna politika jednakosti i eliminisanje svih oblika diskriminacije žena, nije unutrašnja stvar, kojoj se političke partije ili vlada prema svom nahodjenju može, ili ne mora posvetiti, nego obaveza u odnosu na zajednicu država i u odnosu na građane. CEDAW-Komitet podvlači nužnost, da NVO, koje su angažovane u oblasti politike prema ženama, budu uključene u državnu politiku i obezbijeđene potrebnim materijalnim sredstvima. Konvencija i tumačenja CEDAW-Komiteta (opšte preporuke i konačni zaključci), predstavljaju izvrstan okvir da se zahtijeva povećano povezivanje sa NVOima, kao i da se poduzmu konkretni koraci u pravcu politike jednakosti – također i za višestruko diskriminirane žene – kao odraz međunarodnih obaveza Austrije, sve dok se ne postigne ravnopravnost žena: u oblasti politike, socijalnoj oblasti i oblasti kulture, u javnom životu, u postupanju državnih organa, na radu, u privatnim vezama, u obrazovanju, u ostvarivanju socijalnih prava, u kući.

Nadovezali bismo izjavu Eleonor Roosevelt: “Svako mjesto je mjesto, na kojem se radi o ljudskim pravima.” Sve dok tamo ljudska prava nemaju značaj, nemaju značaja nigdje drugdje – i, sve dok su žene u Austriji diskriminirane na nekom od tih mjesta, obaveza je Austrija, kao države potpisnice, da to promijeni.

Kako žene mogu koristiti CEDAW?

Fakultativni protokol uz UN-Konvenciju za eliminisanje svih oblika diskriminacije žene

Karin Tertinegg⁹

Kakve mogućnosti stoje na raspolaganju ženama za ostvarivanje prava koja su im zagantovana UN-Konvencijom za eliminisanje svih oblika diskriminacije žene? Po stupanju na snagu Konvencije – u Austriji u 1982. godini – žene dugo nisu imale mogućnost upućivanja žalbe CEDAW-Komitetu u slučaju da je povrijeđeno njihovo pravo, zagantovano Konvencijom. Ova mogućnost je otvorena dodatkom uz Konvenciju, takozvanim “Fakultativnim protokolom”, koji je stupio na snagu u Austriji 22. decembra 2000. godine (Službeni list III 206/2000) i to za svaku ženu, koja podliježe ovlastima Republike Austrije, neovisno koje državljanstvo ima.

Zašto je došlo do sačinjavanja Fakultativnog protokola?

Konvencijom je predviđeno da se preispitivanje povrede ženskih ljudskih prava vrši od strane CEDAW-Komiteta, koji analizira redovne godišnje izvještaje država članica i daje preporuke. Još u toku priprema Konvencije dat je, doduše, prijedlog da žene dobiju pravo na individualnu žalbu, ali on nije prihvaćen. Neke od delegatica zastupale su u to vrijeme stanovište, da diskriminacija žena ne predstavlja “pravi zločin u smislu međunarodnog prava”, za koji je potreban jedan takav postupak, kao što je to slučaj sa aparthejdom i rasnom diskriminacijom (racial discrimination). Tek u Zaključnom dokumentu Konferencije o ljudskim pravima u Beču 1993, kao i na 4. Svjetskoj konferenciji žena održanoj u Pekingu 1995. godine izričito

se insistiralo na uvođenju jednog takvog žalbenog postupka. UN-Statusna komisija za žene formirala je 1996. radnu grupu za pripremu Fakultativnog protokola, kojom je predsjedavala Aloisia Wörgetter, a u čijem su radu znatan doprinos dale i ekspertice iz Austrije, između ostalih Anna Sporrer i Lilly Sucharipa-Behrmann. Neki od ciljeva, koje je trebalo postići u pripremama Fakultativnog protokola su:

- Dosljedno sprovođenje ženskih ljudskih prava;
- Jačanje saznanja o CEDAW-u i zagantovanim ženskim pravima koja proizilaze iz ovog dokumenta, na nivou država potpisnica kao i od strane pojedinačnih lica;
- Natjerati države potpisnice na sprovođenje CEDAW-a i izmjenu diskriminirajućih zakona, odnosno njihove primjene;
- U okviru UN-sistema, žalbeni postupak zasnovan na polnim specifičnostima jednako vrednovati kao i ostale, već postojeće žalbene postupke vezane za ljudska prava, kao i
- Postići u javnosti visok stepen spoznaje o ženskim ljudskim pravima.

Fakultativni protokol konačno je usvojen na Generalnoj skupštini Ujedinjenih nacija 6. oktobra 1999. godine. Stupio je na snagu 22. decembra 2000. uopšte, a i u Austriji. Državama članicama ostavljeno je da se slobodno izjasne, da li prihvataju obaveze iz Fakultativnog protokola. Fakultativnim protokolom predviđena su dva postupka i to **Postupak po individualnoj žalbi (Obavještavajući postupak) i Istražni**

⁹ Željela bih da izrazim svoje posebno priznanje i zahvalnost Dr. Anna Sporrer, ekspertici za Fakultativni protokol.

postupak. Svoje obaveze iz Fakultativnog protokola države članice mogu ograničiti i to kada se radi o **Istražnom postupku**, isključujući sprovedbu ovog postupka na sebe primjenom takozvanog “opting-out”.

Kako može CEDAW-Komitet sam sprovesti istragu o povredi ženskih ljudskih prava?

CEDAW-Komitet može sam započeti **Istražni postupak**, ako raspolaže informacijama o tome, da država potpisnica teško, ili sistematski povrijeđuje prava žena, zagarantovana Konvencijom. Prvi Istražni postupak, te vrste, okončan je 2004. godine. Povod za istragu bila su kidnapovanja, silovanja i ubistva žena u Ciudad Juarez, Chihuahua u Meksiku. Austrija nije iskoristila svoje pravo “opting-out”-a. Stoga je, u osnovi, ovaj istražni postupak primjenjiv kada se radi o Austriji.

Kako se upućuje žalba CEDAW-Komitetu?

Fakultativnim protokolom je omogućeno podnošenje žalbe Komitetu ili “informacije” (“communication”), ukoliko određena žena (ili grupa žena) smatra da su njena prava, zagarantovana Konvencijom, povrijeđena od strane neke od država, potpisnica Konvencije. Žalbu može poslati žena, čije je pravo povrijeđeno (ili grupa žena) ili:

- u ime i sa saglasnošću pogođene žene (žena), ili
- u ime pogođene žene (žena), ako pošiljalac može da dokaže, da ima pravo da postupa bez saglasnosti.

To znači da u žalbenom postupku pogođenu ženu nerijetko podržava određeno lice, ili neka ženska organizacija. Dodatne pretpostavke su:

- Žalbe moraju biti sačinjene u pismenoj formi i ne mogu biti anonimne.
- Mogu se odnositi samo na države, koje su ratifikovale Fakultativni protokol.
- Pogođena žena, ili pogođene žene moraju podlijegati ovlastima te države, ali ne moraju biti i njeni državljani.
- Moraju biti iscrpljena sva raspoloživa sredstva unutrašnjopravne pomoći. Ovo se ne odnosi na slučajeve, kada postupak po osnovu primjene pravne pomoći traje nesrazmjerno dugo, ili ukoliko nije za očekivati djelotvorno rješavanje problema.

Dalja pretpostavka je, da predmet žalbe već nije bio razmatran, ili se razmatra pred CEDAW-om, ili u nekom drugom međunarodnom istražnom, ili posredovnom postupku; da žalba nije protivna odredbama Konvencije; da nije očigledno neosnovana, ili nedovoljno podkrijepljena; da ne predstavlja zloupotrebu prava na podnošenje žalbe. Nadalje, činjenice, na kojima se bazira informacija, treba da su nastupile ili da i dalje postoje od momenta stupanja na snagu Protokola u dotičnoj državi. Za Austriju je to 22. decembar 2000. godine.

Fakultativni protokol može se poručiti u Frauenbüro-u u Beču, a obrazac žalbe (informacije) može se pronaći na CEDAW-web stranici (na internetu i u literaturi).

Šta se događa sa žalbom upućenom CEDAW-Komitetu?

CEDAW-Komitet može, odmah po prijemu žalbe, u slučaju da postoji neposredna opasnost za pogođenu ženu, da zahtijeva od države potpisnice poduzimanje privremenih mjera, kojima bi se zaustavilo dalje povrijeđivanje žrtve i tako spriječilo nastupanje nenadoknadle štete za žrtvu. Kada Komitet smatra određenu žalbu dozvoljenom, upoznaje sa tim državu, o kojoj je riječ, ukoliko povrijeđeno lice, ili lica daju saglasnost da se razotkrije njihov identitet. Država članica dostavlja u roku od šest mjeseci svoje izjašnjenje Komitetu, u kojem po obavljenom preispitivanju žalbe iznosi svoj stav i daje određene prijedloge. Komitet potom utvrđuje, da li je od strane države potpisnice povrijeđeno određeno pravo, koje je ženama zagarantovano Konvencijom i preporučuje mjere, koje treba da poduzme država potpisnica, kako bi ispunila svoje obaveze iz Konvencije. Država potpisnica dostavlja poslije šest mjeseci pismeni odgovor, koji sadrži pojašnjenje svih mjera, koje su poduzete po osnovu stava i preporuka datih od strane Komiteta. Svaka država članica obavezna je da u skladu sa međunarodnim pravom postupi shodno stavu i preporukama Komiteta.

Svaka država članica obavezna je da u skladu sa međunarodnim pravom postupi shodno stavu i preporukama Komiteta.

Koje je žalbe do sada riješio CEDAW-Komitet?

Do oktobra 2007. riješeno je od strane Komiteta ukupno deset informacija (mogu se naći na web-stranici i literaturi). Od četiri žalbe, po osnovu kojih je Komitet utvrdio povredu prava zagarantovanih u Konvenciji, jedna se

odnosila na prisilnu sterilizaciju jedne žene (Mađarska 4/2004). Tri su se odnosile na povredu osnovnih ženskih ljudskih prava nastalih nasilničkim ponašanjem muškaraca u vezama (Mađarska 2/2003, Austrija 5/2005. i 6/2005). U slučaju žalbe jedne žene iz Mađarske (2/2003), koja je godinama bila izložena teškim maltretiranjima od strane supruga i prijateljima da će je ubiti, Komitet je zauzeo stav da je Mađarska zakazala kao država potpisnica, jer nije odmah i djelotvorno zaštitila ženu od teškog nasilja od strane supruga, koje je trajalo godinama. Utvrđeno je da mehanizmi, koji su stajali na raspolaganju, nisu bili dovoljni za zaštitu. Komitet je preporučio Mađarskoj da poduzme neodložne i djelotvorne mjere, kako bi se zaštitio tjelesni i duhovni integritet pogođene žene, da joj se obezbijedi stambeni smještaj i podrška pri staranju o djeci i da joj se obezbijedi pravna podrška i finansijsko obeštećenje za pretrpljenu tjelesnu i psihičku štetu, kao i patnju zbog nepravde koja joj je nanesena. Nadalje je Komitet dao mnogobrojne preporuke za hitno poboljšanje pravnih i institucionalnih mehanizama za zaštitu od nasilja u Mađarskoj.

Žalbe koje se odnose na Austriju upućene su od strane Frauen-Rechtsschutz-a (NVO – Pravna zaštita žena) i Wiener Interventionsstelle gegen Gewalt in der Familie (Bečko intervensijsko mjesto protiv nasilja u porodici). U oba slučaja predmet žalbe su ubistva žena od strane supružnika u 2002. i 2003. godini, pri čemu su usmrćene žene bile izložene seriji nasilničkih akata i prijetnji od strane njihovih supružnika. Pogođene žene su aktivno pokušavale da izađu iz te situacije: Po pitanju prijetnji i nasilničkih djela napravljene su krivične prijave u policiji i tužilaštvu, oba počinioca odstranjena su od strane policije iz stana i zabranjen im je povratak u stan i neposrednu blizinu

supruge. U krivičnim postupcima, pak, stepen opasnosti počinilaca nije od strane javnog tužilaštva tretiran dovoljno ozbiljno. Počinioci nisu uhapšeni, pa su, kao što su najavili, ubili svoje žene. Komitet je utvrdio:

- Da ubistva obje žene predstavljaju od strane Austrije povredu prava garantovanih Konvencijom, posebno prava obje žene na život i tjelesnu i duhovnu nepovredivost;
- Da pored opsežnih pravnih mehanizama koraci, koje je poduzela država, nisu bili dovoljni, da se žene zaštitite od ubistva od strane supružnika; i
- Da su policija i organi pravosuđa odgovorni zbog nedovoljne pažnje u zaštiti žena.

Po pitanju žalbe 6/2005. konstatuje Komitet, da državni akteri moraju u svakom konkretnom slučaju postupati sa nužnom pažnjom i da je to obaveza Austrije kao države potpisnice, koja proizilazi iz Konvencije. Naglašava se, da svaka žena ponaosob, koja je žrtva nasilja, mora ostvariti njena ljudska prava i osnovne slobode, kao i da pravima nasilnika ne treba dati primat u odnosu na ljudsko pravo žene na život i tjelesnu i duhovnu nepovredivost. Posebno se naglašava činjenica, da je Austrija time, što javno tužilaštvo nije pritvorilo počinioaca, počinila povredu obaveze postupanja sa nužnom pažnjom u zaštiti žene. Komitet je skrenuo pažnju na to, da je na stepen opasnosti počinioaca vrlo vjerovatno uticalo i to, što je on u slučaju razvoda mogao da izgubi pravo boravka u Austriji. Komitet se osvrnuo na to, da se tadašnje austrijsko pravo boravka stranaca snažno odražavalo na ljudska prava i osnovne slobode i da su žene u slučajevima nasilja u vezama često bile posebno ugrožene posljedicama primjene propisa koji se odnose na prava stranaca.

Po osnovu obje žalbe Komitet je, između ostalog, preporučio:

- Sve postupke, vezane za sigurnost žena, treba poduzimati sa najvećom mogućom pažnjom;
- Bolje i sa odgovarajućom pažnjom treba provoditi i kontrolisati sprovođenje Zakona o zaštiti od nasilja i pripadajućih krivičnopравниh odredaba;
- Sa dužnom pažnjom i efikasno, krivično goniti nasilnike, kako bi se i njima i javnosti stavilo na znanje, da društvo osuđuje nasilje u porodici;
- Obezbijediti da se krivični i civilnopravi propisi stvarno primjenjuju, ukoliko je žrtva u opasnosti od strane nasilnika i da policija, javno tužilaštvo i sudije rutinski surađuju u oblasti zaštite od nasilja sa NVO;
- Poboljšati osnovne i dodatne programe usavršavanja za sudije, pravnike i egzekutivne organe u oblasti nasilja u porodici i u njih uključiti informisanje vezano za Konvenciju, Opštu preporuku br. 19 o nasilju prema ženama, kao i Fakultativni protokol.

Austrija je u roku od šest mjeseci dostavila pismene odgovore na obje žalbe, u kojima su sadržani svi zadaci i mjere, koje će biti poduzete, kako bi se ispoštovalo mišljenje i preporuke Komiteta. Nadalje, da će stavovi Komiteta u vezi obje žalbe, biti prevedeni na njemački jezik i publikovani u cijeloj Austriji, kako bi se saznanje o CEDAW, ženskim ljudskim pravima zacrtanim u ovom dokumentu i mogućnost individualne žalbe, učinili dostupni što je moguće većem broju ljudi.

Web-stranice i literatura

Web-stranice na engleskom jeziku

<http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/>

CEDAW-Web-stranica sa opširnim informacijama o CEDAW-Konvenciji, CEDAW-Komitetu i Fakultativnom protokolu

<http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/recommendations/index.html>

Opšte preporuke CEDAW-Komiteta, kao br. 12 i br. 19 (Nasilje nad ženama), br. 21 (Brak i porodica), br. 24 (Zdravlje), br. 25 (Privremene specijalne mjere))

<http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/protocol/dec-views.htm>

Stav CEDAW-Komiteta o podnesenim informacijama (individualne žalbe) i provedenim preispitivanjima

<http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/protocol/modelform-E.PDF>

Obrazac žalbe CEDAW-Komitetu na engleskom jeziku

Web-stranice na njemačkom jeziku

<http://www.frauen.bka.gv.at/site/5548/default.aspx>

Tekst CEDAW-Konvencije i Fakultativnog protokola na njemačkom

<http://www.frauen.bka.gv.at/DocView.axd?CobId=20860>

Šesti izvještaj Austrije upušen CEDAW-Komitetu (2004)

<http://www.frauen.bka.gv.at/DocView.axd?CobId=24129>

Zaključna zapažanja CEDAW-Komiteta o šestom izvještaju (2007)

<http://www.frauenrechtsschutz.at>

Web-stranica udruženja Frauen-Rechtsschutz-a

<http://www.interventionsstelle-wien.at>

Web-stranica Wiener Interventionsstelle gegen Gewalt in der Familie – Bečkog intervencijskog mjesta protiv nasilja u porodici, sa kontakt-adresama svih intervencijskih mjesta u Austriji

Literatura na engleskom jeziku

Inter-Parliamentary Union, 2003. The Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women and its Optional Protocol. Handbook for Parliamentarians. United Nations

Hanna Beate Schöpp-Schilling, Cees Flinterman (eds), 2007. The Circle of Empowerment: Twenty-five Years of the UN Committee on the Elimination of Discrimination against Women. New York: The Feminist Press.

Literatura na njemačkom jeziku

Deutsches Institut für Menschenrechte, 2005. Die ‚General Comments‘ zu den VN-Menschenrechtsverträgen: Deutsche Übersetzung und Kurzeinführungen. Baden Baden: Nomos Verlagsgesellschaft. [General Recommendations – Allgemeine Empfehlungen – des CEDAW-Komitees in deutscher Sprache]

Doris König, Joachim Lange, Ursula Rust, Hanna Beate Schöpp-Schilling (Hg.), 2004. Gleiches Recht – gleiche Realität? Welche Instrumente bieten Völkerrecht, Europarecht und nationales Recht für die Gleichstellung von Frauen? Loccumer Protokoll Nr. 71/03. Rehburg-Loccum. Siehe auch <http://www.loccum.de>

Brita Neuhold, Renate Pirstner, Silvia Ulrich, 2003. Menschenrechte – Frauenrechte. Innsbruck: Studien-Verlag.

Anna Sporrer, 2002. Das Fakultativprotokoll zur UN-Konvention zur Beseitigung jeder Form von Diskriminierung der Frau. In Ursula Floßmann (Hg.), Fragen zum Geschlechterrecht, Linz: Trauner-Verlag. 203-258.

Anna Sporrer, 2001. Leitfaden zum Fakultativprotokoll der UN-Konvention zur Beseitigung jeder Form von Diskriminierung der Frau. Wien: Frauenbüro der Stadt Wien. Sevis za narudžbe: Frauenabteilung der Stadt Wien: <https://www.wien.gv.at/formulare/frauen/>

Skraćenice i tumačenja

CEDAW-Konvencija	(Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women Konvencija o eliminisanju svih oblika diskriminacije žena
CEDAW-Komitet	Gremium od 23 ekspertice, koje kontrolišu sprovođenje Konvencije
Fakultativni protokol	Dodatak CEDAW-Konvenciji, na čiju primjenu se države obavezuju po slobodnoj volji
Frauenbüro	Služba u okviru Ministarstva za žene koja, između ostalog, održava odnose sa javnošću
Konvencija	Ugovor zaključen između država, iz kojeg proizilaze međunarodnopravne obaveze
NVO	Nevladina organizacija
Opšte preporuke	Preporuke CEDAW-Komiteta za sprovođenje ženskih ljudskih prava
Ratifikacija	Postupak kojim država prihvata primjenu određenog međunarodnog ugovora
UN	Ujedinjene nacije – udruženje u ovom trenutku 192 države u svjetsku međunarodnu organizaciju, čiji je jedan od najbitnijih zadataka zaštita ljudskih prava

Autorke

Hon. Prof. Dr.ⁱⁿ Dorothea Gaudart

obavljala predsjedavajuće i funkcije člana uprave u međunarodnim gremijima i savjetnica u Austriji u tadašnjem Saveznom ministarstvu za rad i socijalna pitanja.

Dr.ⁱⁿ Hanna Beate Schöpp-Schilling

je međunarodna ekspertica za ženska ljudska prava i član CEDAW-Komiteta od 1989. godine.

Mag.^a Karin Tertinegg istražuje i predaje CEDAW i politiku jednakosti u Austriji i svijetu.

Sipariş servisi

Başbakanlık | 1014 Wien | Ballhausplatz 2
Telefon: 01/53115-2613 | Fax: 01/53115-2880
broschuerenversand@bka.gv.at
www.bundeskanzleramt.at